

Mathata a Tsa Madi a a Tlhofofaditswe

GO RUTA MOTHO KA DITŠHELETE

GOLD FIELDS

we are one
**Sibanye
Stillwater**

O amogetswe mo mathata a tsa madi a a tlhofofaditswe.

Bukana eno e bua ka ga go dirisa madi a gago sentle go sa kgathalesege gore o na le bokae kgotsa ga o na bokae – rotlhe re itse sengwe ka madi, gongwe go feta kafa re akanyang ka gone. Re tliile go bua ka dikaralo di le dintsi tsa thuto ya tsa ditšhelete re bo re dira leano la go dirisa madi ka botlhale.

Gopola gore batho ba le bantsi ba kile ba fenywa lotto mme gone ka ntlha ya go dira ditshwetso tse di seng botlhale ba ne ba latlhegela ke sengwe le sengwe. Batshameki ba le bantsi ba ba itsegeng ba metshameko ba ile ba duelwa madi a le mantsi fa ba ne ba na le konteraka ya go tshameka mme ba ne ba feleletsa ba dira dilo tse di jaaka go naya batho ba ba fetang mo ditseleng diphampitshana gore ba kgone go itshidisa.

O tlhoka go akanya ka go boloka le go tsadisa madi, go dira gore madi a gago a dire madi a a oketsegilengpele ga o simolola go a dirisa.

Fa o na le madi, go ka nna thata ka gonne batho ba le bantsi ba ba go dikologileng le bone ba na le dilo tse ba ditlhokang. Fa o ka simolola fela ka go dirisa madi o sa dira thulaganyo epe, o ka feleletsa o sena sepe. Go na le moo a re emise mme re tseye nakonyana go akanya ka se o tlhokang go se dira go tswa foo o bo o dira tshwetso.

IKETLE!...

**Bala go fitlha ka 10 ...
akanya gape ... dirisa
madi ka botlhale!**

Go tlhaloganya dikgwetlho

Ditsala tse di molemo, Frank M, Mandla R le Themba X ba ne ba thapilwe ke moepo o le mongwe mo kgaolong ya Carletonville mme ba bereka mmogo nako e e fetang dingwaga tse 30.

Mandla

Mandla o ne a nna mo dihoseteleng tsa moepe mme morago ga go rola tiro o ne a boela gae kwa Eastern Cape kwa mosadi wa gagwe e bong Refiloe le bana ba gagwe, ba gone jaanong e leng bagolo, ba nnang gone. Ga a bolo go nna monna yo o botlhale le yo o pelonomi mme o lekile go dirisa madi a gagwe sentle. O ne a dira tshwetso ya go tsaya loeto go ya go bona ditsala tsa gagwe tsa bogologolo, Frank le Themba.

Frank o ne a tsholetswe kwa Vosloorus mme a fudugela kwa Carletonville fa a ne santse a le monnye ka gonne rraagwe o ne a bona tiro kwa moepong. O ne a ya go dira kwa moepo fela jaaka rraagwe a bo a fudusa le mosadi wa gagwe e bong, Lebo. Bana ba gagwe ba le 3 ba fudugile kwa Carletonville go ya go batla tiro kwa ditropong. Frank ke motho yo o kgonang go dira gore batho ba tshege. Ka metlha o leka go dira se se siameng mme gantsi o a palelwa. Tsela ya gagwe ya go dirisa madi ga e bolo go nna bothata jo bogolo mme Mandla e ntse e le tsala e kgolo ya gagwe e bile a mo kaela. Ka dinako dingwe o a reetsa mme ka dinako dingwe ga a reetse. O nna a leka go dira dilo dingwe gore a nne le lotseno le le lekaneng.

Frank

Themba

Themba ene e le modiri wa mofaladi go tswa Umzimkulu, kwa KwaZulu-Natal. O nyetse Nobuhle mme ba na le bana ba le 4. Pele a ya phensheneng, o ne a seo kwa tirong ka lobaka lo lo leele ka ntlha ya bolwetse, mme ba ne ba nna ba buisana. O letetse go bona dituelo tsa gagwe tsa Asbestosis mme o itumeletse gore ditsala tsa gagwe ka bobedi di tlike go mo etela.

Mandla le **Frank** ba ne ba tsere loeto ka tekesi mmogo go tswa Pietermaritzburg go ya Umzimkulu, ba le mo tseleng go ya go bona **Themba** le lalapa la gagwe. Ba ne ba tshwenyegile ka botsogo jwa gagwe mme ba ne ba batla go mmona fela. Mo loetong lwa bone, ba ne ba tlotlelana ka se ba neng ba se dira le gore ba ntse ba ya jang.

“Ga ke itse gore madi a me otlhe a phenshene a ya kae, ke tshenngwa ke Refiloe ka gonne a re o tlhoka dilo tse dintsi e re ka ditlhwatlhwa tsa dilo tsotlhe di ntse di ya kwa godimo. Dipalangwa, dijo, parafene le dilo tse dingwe tse dintsi. Le fa gone ke ntse ke dira bajete go sa ntse go lebega go tlhabela,” go bua Mandla. “Fa ke ne ke bua le Themba mo founung nakonyana e e fetileng o ne a bua ka fa madi a dituelo a tla mo thusang ka gone ka gonne le bone ba goga ka thata. Ka jalo ke ne ka simolola go akanya ka badirimmo go rona botlhe ba ba setseng ba amogetse, kgotsa ba emetse madi a bone a dituelo.

Rotlhe re tlhoka go nna kelotlhoko. Ke ne ke reeditse thulaganyo ya radio maabane ka ga bontsi jwa bagaka ba ba humileng ba ba senang madi gotlhelele go ne jaanong, morago ga gore ba simolole ka go nna le madi a mantsi, ka gonne ba ne ba sa kgona go dirisa madi a bone sentle mme ba batla go tuma. Mosimane mongwe yo o neng a tshamekela Bafana Bafana ka 2010 o ne a re, ‘Re dirisitse madi a mantsi go reka dikoloi, ditlhako le go dira diphati. Re tshwanetse go fetola seno mme re se ka ra tlhoma mogoplo mo botshelong jo bo monate re bo re rola tiro re humanegile’. Gape, Maradona yo o gakgamatsang le e ne o dirile se se tshwanang.”

Frank o ne a araba, “Ee ke se se diragetse le ka Moaforika Borwa, mogaka wa lefatshe lotlhe wa mabole, yo o neng a sena le sente fa a ne a tlhokafala mme o ne a sa kgone go duela ditshenyegelo tsa gagwe tsa kalafi kwa ntle ga go thusiwa. O ne a akanya gore madi a gagwe a tla nnela ruri. Ga a ka a nnela ruri.

Go bonala gore go sa kgathalesege mathata a rona a tsa madi re tlhoka go tlhaloganya gore madi a botlhokwa, go dira thulaganyo mme o e latele.

Sekoloto le go Adima madi

Go dira ditshwetso tse di siameng le tse di sa siamang

Fa re akanya ka go dirisa madi a rona sentle, bogolo jwa seo bo ikaegile ka ditshwetso tse re di dirang.

Gantsi re dira tshwetso re ikaegile ka se re se batlang go na le se re se tlhokang. Ka di nako dingwe ke go batla go kgatlha batho ba bangwe kgotsa ke fela ka gore ga re bolo go nna re dira jalo. Go dira ditshwetso tse di siameng le go akanya ka ditshwetso tse dingwe tsotlhe e ka nna tsela ya go rulaganya madi a rona sentle.

Fa re sena madi a mangwe a a oketsegileng seo se ka baka dikoloto le go tshwanela go adima madi, gongwe ko matšhoniseng. Fa re sena madi, re tshwanetse go ipotsa gore, “A ke tlhoka seno go ne jaanong”? Gopola, fa o na le madi mo akhaontong ya gago, go botoka gore o a beye mo akhaontong ya go boloka mme o letle madi a gago go go berekela, a dire morokotso kgwedi le kgwedi. Mme o ka kgona go reka se o se batlang o dirisa morokotso o sa dirise madi a o a tsadisang. Fa madi a gago a dira madi o ka kgona go a dirisa o gololesegile ka gonne madi a a bolokilweng a nna a go direla madi. Frank ga a ise a dire seno.

Frank o nne le laesense ya gagwe dingwaga di le dintsi tse di fetileng. Fa a sena go rola tiro, dikgwedi di le 16 tse di fetileng, go ne go lebege e kare dilo di ba tsamaela sentle mme fa a bona koloi e ntle ka tlhwalhwa e e kwa tlase, o ne a sweetsa ka go e reka, gore a dire botshelo motlhofo, mme gone o ne a sa akanyetsa seo sentle. Ka jalo, beke fela pele a tsaya loeto, o ne a le kwa shebining fa Lebo a ne a founa a kopa gore a kopane le ene gore ba buisane gore dilo di ntse di nna maswe jang. Frank o ne a sa tlhaloganye gore Lebo o ne a tiisitse go lo go kae, go na le gore a dire gore a utlwe botlhoko, o ne a dumela go kopana le ene kwa Wimpy ya Carletonville.

Lebo o ne a bua a ntse a lela a re o ne a buile le mosadi wa ga Themba mo mosong oo mme o ne a nna maswe le go feta gape kgaitadie Lebo o ne a boetse kwa bookelong ka ntlha ya nyumonia.

Mme pele a ka tswa mo ntlong Sherifi ya Kgotlatshekelo e ne e kokotile mo kgorong a re Frank o ne a sa duela sekoloto sa kgwedi le kgwedi sa koloi ka dikgwedi di le tharo, mme o ne a batla go tsaya dithoto tsa bone go fitlhela a duela. “Goreng o ne o sa mpolelele gore o saletse kwa morago ka go duela?” o ne a lela.

E re ka Frank a ne a gakgametse, o ne a leka go mo tlhalosetsa gore fa a ne a reka koloi e ne e le tlhwalhwalase, mme o ne a sa akanya ka tlhwalhwa ya peterolo, ditaere le go e baakanya – kgotsa gore o ne a tlile go e duela jang fa ba ne ba ka tlhoka madi. Mo bosigong joo, Frank o ne a ikutlwa molato e re ka a ne a ithaya a re o kgonne go tla sekoloto ka go sa duele sekoloto sa koloi ka dikgwedi di le 3. Lebo o ne a simolola go akanya ka kgaitadie. Kwa ntle ga go tshwenyega ka botsogo jwa gagwe ba ne gape ba tshwanela go sikara boikarabelo jwa ditshwenyegelo tsa gagwe tsa kalafi tsa bosheng. O ne a sena lekgotla la thuso ya dituelo tsa kalafi kgotsa Inshoreense.

Lebo o ne a akanya ka gore ba ne ba sena madi ape a kwa thoko mme go ne go bonala e kete ba ne ba tlile go tlhoka a a oketsegileng, go ise go ye kae. Ba ne ba tlile go bona kae madi, fa ba ne ba paletswe ke go duela koloi?! Ba ne ba ka nna ba latlhegelwa le ke madi a ba setseng ba duetse a koloi. Mo godimo ga moo, Frank o ne a tlile go tsamaya ka lobaka lwa beke se le sone se neng se tlile go tlhoka madi a mantshi.

Frank o ka bo a ile a buisana le Lebo ka go reka koloi mme ba ka bo ba ile ba akanya ka mesola yotlhe le mathata. Go botlhokwa go buisana ka dilo tseno le motho ope yo o nang le seabe kgotsa yo o ka amiwang ke tshwetso ya gago. Go botsa dipotso tsotlhe ka lebaka la go bo o tshwanetse go reka sengwe kgotsa gore a o ka leta, go botlhokwa thata.

Akanya Gape dirisa madi ka botlhale!

Tseno ke dingwe tsa dipotso tse Frank a ka bo a ile akanya ka tsone pele ga a reka koloi ka lounu:

- Ke tllile go tshwanela go duela morokotso wa bokae mo mading a ke a adimang? A gongwe madi ao a ka lekana le go reka koloi e e kileng ya dirisiwa?
- A nka leta go fitlha ke kgona go e duela yotlhe kwa ntle ga sekoloto le go dira dipuisano?
- A go botlhokwa go nna le koloi e e leng ya me ka yone nako eo?
- Go tweng ka dituelo tsa go tlhokomela koloi?
- Nka kgona go ntsha balelapa la me go ya go iphukisa phefo ka mafelobeke. A seo se botlhokwa thata?
- Ke a tsotlala mme ke sa ntse ke sena koloi. Ke ikutlwa e ka re ke paletswe. A leo ke lebaka le le utlwalang?
- Go botlhokwa go le go kae go kgatlha ditsala tsotlhe tsa me, le go ikutlwa ke atlegile?
- A ke tla tlhoka go inshora koloi ka boleng jo bo tletseng jwa madi a ke a kolotang banka? A nka kgona go duelela tsenyegele eo?
- Fa ke sa kgone go duela inshoreense, a seno se nna kotsi ya go latlhegelwa ke koloi le madi a ke setseng ke a duetse, le go tlhoka go duela ditshenyegelo tsa batho ba bangwe botlhe?

Eno ke polelwana e e tshwanetseng go latelwa nako le nako fa o tlhoka kgotsa o tlhopha o dirisa madi ape a a seng mo bajeteng ya gago – segolobogolo fa go na le madi a mannye a a kwa thoko a a gone.

IKETLE!...

Bala go fitlha ka 10 ... akanya gape ... dirisa madi ka botlhale!

- BALA GO FITLHA KA 10” go raya gore o ipha nako ya go akanya ka bonya o le kelotlhoko.
- PELE GA GO DIRISA MADI akanya ka mabaka a le 3 a go bo o tshwanetse go a dirisa, o bo o akanya ka mabaka a le 3 a go bo o sa tshwanela, o bo o dira tshwaetso.

Kotsi ya go itsenya mo dikolotong

*O se ka wa
itlhaganelela go
adima pele ga o
akanya ka go duela
madi ao.*

*Dira lounu ya selo se
o se tlhokang fela e
seng se o se batlang.*

*Tlhomamisa gore
selo se o eletsang
go se reka, ka madi
a o a adimileng, se
tlhwatlhwa tlase.*

**O tshwanetse go
tlhaloganya dikotsi tsa
go dirisa madi a mantsi
go feta a o a amogelang,
segolobogolo fa o reka
dilo ka mokgwa wa
dikadimo ka tumalano
ya ditheko ya go duela
kgwedi le kgwedi.**

Kotsi ya go reka sengwe ka sekoloto ke gore madi a a tshwanetseng go a duela a ka lebaga a le mmanye, mme o tshwanetse go kopa gore o tlhakanyediwe gape madi otlhe go akaretse le morokotso, gore o kgone go dira tshwetso e e siameng ya madi. Fa o reka dilwana ka sekoloto o tla tlhoka go duela madi a matsi ka morokotso. Re tlile go tlotla ka seo jaanong.

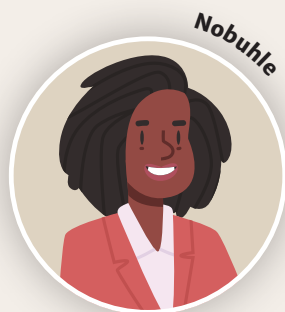
Morokotso ke selo sa botlhokwa fa o o amogela mme e seng fa o tlhoka go o duela.

Fa o adima madi go duela sengwe kgotsa go reka sengwe ka mokgwa wa dikadimo o feleletsa o duela batho ba bangwe madi a mantsi gore o adime madi a bone. O feleletsa o ba duela morokotso ka madi a o ka bong o ile wa a boloka kgotsa go a dirisetsa selo sengwe se o se tlhokang. O tshwanetse go boloka madi le go duela kwantle ga sekoloto nako le nako fa o kgona. Ka jalo o tla kgona go boloka madi a mantsi o bo o sa nne le rekoto e e sa siamang ya sekoloto. Ka dinako dingwe ga go na sepe se o ka se dirang, mme o tlhoka go adima, mme ka metlha akanya ka dilo tse dingwe tse o ka kgonang go di dira pele. nahane mekhoha eohle e teng pele.

Go tlhaloganya morokotso

Go kgona go tlhaloganya morokotso ke sengwe sa dilo tse di botlhokwa se o ka nnang le sone go go thusa go boloka madi a mantsi, go dira ditshwetso tse di botoka ka ga gore o ka adima madi kae, le gore o ka reka kae.

Batho ba ba iseng ba tlhaloganye seno ba a gakgamala fa ba lemoga seno. Go ka dira gore o ikutlwe o tsieditswe. O tshwanetse go ikutlwa o na le maatla le bokgoni jwa go dira ditshwetso tse di molemo mo nakong e e tlang.

Dikgwedi di le pedi fa ba sena go eta, mosadi wa ga Themba, Nobuhle, o ne a founa go ba bolela gore ka maswabi Themba o tlhokafetse. Botlhe ba ne ba utlwile botlhoko tota. O ne a mo kopile gore a ba bolelele gore o ne a leboga thata go bo ba mo etetse, go bo ba nnile le tshono ya go tlotla ka mangwe a maitemogelo a bone a a molemo, le go bo baile ba tshega mmogo.

O ne a ile a ikwadisa bosheng jaana go amogela dituelo tsa bolwetse jwa gagwe, mme dithulaganyo tsa seo di ne di sa ntse di tswelletse. O ne a sena pholisi ya phitlho, mme ba ne ba tlile go amogela madi a o duelela ditshenyegelo dingwe tsa phitlho go tswa go mothapi. Madi otlhe a ba neng ba a tlhoka a phitlho, ka mafelobeke, a ne a tlile go nna a a ka nnang R12 000.000. Fela jaaka a ne a solofetse, o ne a tshwanetse go bona madi ka bonako ka gone ditshenyegelo di ne di tshwanetse go duelwa mo lobakeng lwa beke. Maloko a mangwe a lelapa ba ne a dumetse go ntsha moneelo mme ba ne ba tla kgona go mo duela fela mo dikgweding tse 2 tse di latelang. O ne a tlile go bona kae madi? Nobuhle a re o ne a le mo letshogong mme o ne a santse a tshwanetse go dira go le gontsi. O e a tla nna a founa.

Ka metlha botsa gore ke morokotso wa bokae o o mading a o a adimang, e katswa e le a a tswang kwa matšhoniseng, kgotsa moadimisi wa madi yo o ikwadisitseng kgotsa kwa bankeng. Botsa motho yo o adimang madi mo go ene o bo o mo kopa gore a kwale seo fa fatshe. O tshwanetse go tshepa gore o a ikanyega.

- Ka metlha botsa ba bangwe pele mme o kope dikhopi go tswa go baadimising ba le 3, kgotsa ba le bantsi fa go kgonega.
- Ipotse pele gore a o a se tlhoka, go tswa foo dira tshwetso ya gore ke tlhopho efe e e ka nnang e e molemo go na le tse dingwe.
- Botsa dipotso tse dintsi. Ipotse gore goreng. Itse dipotso tse o tshwanetseng go di botsa moadi wa madi.

Nobuhle o ne a kopa balelapa la gagwe go ya go kopa dikhotheishene tsa go adima R12 000.00, le go dumela go a duela mo dikgwedi di le 3. Eno ke tshedimosetso e ba e amogetseng mo baadiming ba madi ba le 4:

1 2 3 4

	BANKA YA XYZ	PATRIC'S PAWN BROKERS	COMPANY SUBSIDISED LOAN	IMMEDIATE CASH LOANS
Madi a a adimiwang	R12 000.00	R12 000.00	R12 000.00	R12 000.00
Morokotso	20.75% ka ngwaga	40% ka ngwaga	21% ka ngwaga	30% ka kgwedi
Morokotso wa mo dikgwedding di le 3	R622.50	R14 400.00	R630.00	R10 800.00
MADI OTLHE A ATLA DUELWANG	R12 622.50	R26 400.00	R12 630.00	R22 800.00

Ipotse gore, ke moadimi wa madi ofe yo o ka adimang mo go ene, le gore KA NTLHA YANG?

Go reka dilo ka mokgwa wa dikadimo kgotsa ka go di duelela kgwedi le kgwedi

Go a tshosa go lemoga gore re duela moroko o montsi jang fa re adima madi, mme gone a o kile wa akanya gore o duela morokotso wa bokae fa o reka sengwe ka mokgwa dikadimo?

Ka dinako dingwe morokotso oo o kwa godimo go na le wa go adima madi go reka selwana seo. Go a gakgamatsa go bapisa mokgwa wa go reka wa dikadimo le wa go duela madi otlhe kwa ntle ga sekoloto. Re tlile go dira dipapiso go bontsha gore ke eng fa re tlhoka go tlhakanya madi a bofelo a a duelwang a selwana pele ga re saene tumalano ya go reka ka mokgwa wa dikadimo.

Mandla o ne a le kwa toropong a reka dipeo tsa tshingwana ya gagwe ya merogo. O ne a founela Nobuhle a batla go itse gore lelapa la gagwe le tsoga jang. Ene le Refiloe ba ne ba utlwile botlhoko e bile ba tshwenyegile ka lelapa la ga Themba mme ka maswabi ba ne ba ka se kgone go nna gone ka nako ya phitlho. Fa a ne a re o tsena mo tekesing go ya gae, Refiloe o ne a founa a mo kopa sengwe se se potlakileng.

“Ga ke dumele go tlhoka lesego ga rona. Ke ne ke re ke baya kgopotso ya go lebelela pontsho e ke e ratanang ke bo ke lemoga gore TV ya rona e senyegile. E ne e tshuba e tima ka dibeke di le mmalwa mme gone jaanong ga e dire sepe.”

Mandla o ne a mo solofetsa gore o tla leka rulaganya sengwe fa a sa ntse a le mo toropong le go dira dipatlisiso tsa go bona e ntšha, kgotsa go leba tse di tlhagisiwang mo makwalodikgannyeng. Ka baka la mathata a bone a dibeke di le mmalwa tse di fetileng, le baagelani tota ba ne ba ngongorega ka gonne ba ne ba ya kwa go bone ba sa rulaganya go ya go leba Generations, e ba neng ba na le nako e telele ba e leba mmogo.

Fa e le gore re akanyetsa go reka ka mokgwa wa dikadimo, re tshwanetse go:

IKETLE!...

**Bala go fitlha ka
10 ... akanya gape
... dirisa madi ka
botlhale!**

Fa re setse re akantse ka dipotso tsotlhe mme re tlhoka go se reka:

- Nna o leba mo mabentleleng mme o kope go dikhopi tsa ditlhwatlhwa mo mabentleleng a ka nna 3 go ya go 5.
- Kopa gore ba go bolelele madi otlhe a o tla tlhokang go a duela.
- Kopa go dikhopi tsa ditshenyegelo tsotlhe.
- Bala ditumalano tsa konteraka ka kelotlhoko kgotsa kopa mongwe mo lelapeng gore a go tlhalosetse tsone. O na le tshwanelo ya go di kopa ka puo ya gago le ka mafoko a a tlhaloganyesegang.
- Tsaya nako pele ga o dira tshwetso.
- Tlhopha lefelo le le siameng thata le o ka rekang kwa go lone.

Tseno ke ditlhwatlhwa tse Mandla a di neilweng tsa TV ya flatscreen go tswa mo mabentleleng a le 5 a bontsi jwa lona lo ka aitseng – otlhe a mo seterateng se le sengwe mme o tlisediwa ka letsatsi le o rekang ka lone:

Ditlhwatlhwa tsa thelebishene o e sa e reke ka sekoloto kgotsa o e duelela ka dikgwedi di le 12 le di le 24:

	1	2	3	4	5
	SHOPO 1	SHOPO 2	SHOPO 3	SHOPO 4	SHOPO 5
E se sekoloto	R2 999.00	R1 999.00	R2 299.00	R1 999.95	R1 999.00
Dikgwedi di le 12	R5 701.00	R2 530.44	R4 500.00	R2 803.31	R2 520.00
Dikgwedi di le 24	R7 594.99	R3 123.26	R5 916.00	R3 584.60	R3 108.00

Leba fela dipharologanyo tseo tse dikgolo magareng ga ditlhwatlhwa tse di kwa tlase tsa TV, e le R1 999.00 kwa ntle ga sekoloto, mme e tura thata e le R7 594.99 ka dikgwedi di le 24. Ke pharologano ya R5 595.99! O ka reka di ka nna 4 ka madi ao.

Fa Mandla a leba dikhotheishene, dilo dingwe tse di neng di tsentswe o ne a sa ditlhaloganye, jaaka CPI le ditempe. Fa re sa newe khotheishene, ga re itse gore re duelela eng. Gape, e ne e akaretsa madi a go e isa, mme gone o ne tlile go isa gae ka boene. Re tshwanetse go botsa ka sepe fela se re sa se tlhaloganyeng le se re sa dumalaneng le sone.

Ke TV efe e o akanyang gore Mandla le Refiloe ba tshwanetse go e reka?

Ditshwanelo tsa gago ke eng mme bareki ba thusiwa jang?

Aforika Borwa e na le melao mengwe e e siameng thata mo lefatsheng ya go go sireletsa jaaka moreki. Tseno ke dilo tse o tlhokang go di itse ka ditshwanelo tsa gago, tse di mo National Credit Act le Consumer Protection Act.

TSWEETSWEELA TLHOKO

- O na le ditshwanelo di le dintsi. Dumela mo ditshwanelong tsa gago mme o botse dipotso.
- Fa o tlhakanngwa tlhogo kgotsa o serwa ke sengwe se o se rekileng, go na le sengwe se o ka se dirang.
- Fa o tlhoka thuso leletsa nngwe ya dinomoro tse di kwadilweng.
- Fa e le gore o tlhoka go dira dipuisano, fa o sa kgone go duela kgotsa go na le sengwe se se phoso, tsamaya le ditsala di le 2 kgotsa go feta gore o ineye bopelokgale le maatla.
- Gantsi wa bo o nepile mme fa o ka kgona go baakanya seo o tla kgona go thusa batho ba bangwe ba le bantsi mo tikologong ya gago gore ba dire se se tshwanang.

O ka ikgolaganya le ditheo tse di latelang, tse di tla go thusang mahala ka dipotso dipe tse o nang le tsone:

MOKGATLHO	DINOMORO TSA GO IKGOLAGANYA	KA MABAKA AFE
Boto ya Thuso ya Semolao	0800 110 110 kgotsa Ke Kopa Gore o Nteletse go 079 835 7179	Kgakololo epe ya molao mo bothateng bope jo bongwe
Lekgotla la Badirisi	0860 266 786	Dipotso ka dilo tse o di rekileng
Mokgatlho wa Bosetšhaba wa Taolo ya Dikoloto	0860 627 627	Ba tla go naya kgakololo fa e le gore o mo dikolotong
Tshedimosetso ya Sekolo ya Ombudsman	0861 662 837	Fa e le gore o na le bothata ka seemo sa gago sa sekoloto
Lekgotla la Baduedisi ba Dikoloto	012 804 9808	Fa o batla go lekola gore a moadimisi o ikwadisitse semolao
Moreri wa Badirisi	011 355 8008 (batla ya mo kgaolong ya gaeno)	Dipotso ka dilo tse o di rekileng
Ombud ya Ditirelo Tsa Banka	0860 800 900	Mathata le banka epe fela

Go boloka le tsadisomadi

Fa re dirisa madi otlhe a re a amogelang go nna thata go tshela, mme fa re tshela re akantse ka kamoso, re ka nna le kagiso ya mogopolo.

Balemirui ba rekisa mengwe ya mmidi ya bone, ba ja mengwe ya yone, mme ba baya mengwe ya yone gore ba jale mo ngwageng o o lateleng. Re tshwanetse go dira se se tshwanang ka madi a re a amogelang. Fa e le gore re amogela salari kgotsa re tshela ka madi a morokotso a madi a re a tsadisang, re tlhoka go nna re akantse ka metlha ka dingwaga tse di tlang ka nako ya fa re tla bong gongwe re na le lotseno le lennye1.

GORENG O TSHWANETSE GO BOLOKA MADI?

Go boloka madi ke go beela kamoso. Ka jalo go boloka madi ke go a bolokela go go thusa mo isagweng. Dilo tse o di tlhokang di ka lebelelwa (ka sekai, madi a sekolo) kgotsa di ka nna se ka tsa lebelwa kgotsa ya nna tsa maemo a tshoganyetso (ka sekai, go reka gape dilo tse o di utsweditsweng).

Dikgato Tse Supa Tsa go Boloka Madi:

Tseno ke dikgato tse supa tsa go boloka madi tse re tla di sekasekang mmogo. Fa o ithuta dikgato tseno tse 7 o bo o di dirisa mo botshelong jwa gago, o tla bo o ithutile se se sa fela mme gape se le botlhokwa go go naya tshono ya go dira ditshwetso tse o ka bong o sa di dira pele.

1

Tlhopha mokgele wa go boloka madi

2

Dira thulagayo ya go boloka

3

Itse pharologano gareng ga se o se tlhokang le se o se batlang

4

Laola tiriso ya gago ya madi

5

Akanya ka isagwe, madi a a tsenang madi a a tswang

6

Boloka madi ka metlha

7

Boloka madi mo lefelong le le sireletsegile

Fa o latela melao eno e e bonolo, madi a o a bolokang a tlele go gola!!

Re tlhoka go dira gore madi a rona a re berekele ka go a boloka le go amogela morokotso. Ka tsela eno a golo ka metlha. Simolola ka go baya fela madi a mmanye kgwedi le kgwedi mme o a lebe fa a ntse a gola. Madi ano ga a tshwanelwa go dirisiwa kwantle fela fa go na le maemo a tshoganyetso.

Fa o amogela madi a mantsi, jaaka madi a letlotlo la dituelo kgotsa o fenywa Lotto, ga o a tshwanela go dirisa ape a one ka yone nako eo, le fa go na le sengwe mo lelapeng le mo tikologong se se go gatelelang. Fa o a tsadisa madi a gago otlhe a tla simolola go go direla madi.

Seno ke sekai sa mongwe yo o amogelang R100 000.00. Seno ga se a tlwaelega, mme fa o a baya mo bankeng e e kgethegileng e e tsadisang madi ka 10%, madi a gago a tla simolola go dira madi a feta R830.00 ka kgwedi, mme kgwedi le kgwedi morokotso o a gola ka gonne morokotso wa gago o nna le morokotso. Ka jalo fa ngwaga o fela, fa o ise o goge madi ape, a tla go direla madi a feta R10 000.00 mo ngwageng wa ntlha. A nna a gola a bo a gola. Fa e le gore o batla go goga madi mo akhaontong o ka dira jalo, mme gopola gore seo se tla ama madi a madi a gago a go direlang one, ka ntlha ya morokotso.

Go nna kelotlhoko ka madi ke bokgoni jo bo botlhokwa tota mme go re thusa go tswela re kgona go laola gore re tla nna le dikoloto kgotsa nnyaa. Fa re sa itirele 'sentlhaga sa lee' – madi mangwe a a beetsweng kwa thoko – re tla feleletsa re tlhoka go adima fa go tlhaga sengwe se re sa se lebelelang. Fa re sa boloke madi, re feleletsa re tlhoka go batla madi a maemo a tshoganyetso gongwe le gongwe fela ko re ka a bonang motlhofo le ka bonako gone, seno se raya gore morokotso o tla nna kwa godimo.

- Fa o simolola fela go baya madi mo akhantong ya gago ya go boloka madi a simolola go go direla morokotso, mme kgwedi le kgwedi o bona morokotso wa madi otlhe a o nang le one mo kgwedeng e fetileng. Seno se bidiwa morokotso o o kopanang.
- O kgona go tsenya madi kwa dishopong, kwa makaleng, le kwa di-ATM, mme mo dibankeng tse dingwe, go dira ditlhabololo tsa difounu ke mahala.
- Fa o na le diakhanoto tse di kgethegielng tsa go boloka madi, o ka bona merokotso ya meputso e le molemo o o oketsegileng wa go bo o fitlheletse maikaelelo a gago a go boloka madi ka dikgwedi di le tharo. Gopola gore diakhaonto tsa go boloka tse di farloganeng di tsa dipeelo tse di farloganeng tsa gore o tshwanetse go romela kitsiso ya lobaka lo lo kae pele o ka goga madi.
- Go na le ditsela tsa go beeletsa madi go na le go dirisa banka, jaaka dipholisi tsa diinshoreense tsa botshelo, di-Unit Trust le di-Bond tsa Puso, mme go botlhale gore pele ga o dira seno o kope kgakololo ya mongwe yo o tlhaloganyang dikotsi le maikarabelelo a tsone.

Seno ke sekai sa go boloka R100.00 ka metlha, kgwedi le kgwedi, ka selekanyo sa morokotso wa 10%:

Paloya Dingwaga	Dituelo tsa Kgwedi	Madi a a Bolokilweng ka Ngwaga	Madi otlhe a Sena Morokotso	Madi otlhe a na le morokotso wa 10%
1	100.00	1 200.00	1 200.00	1 267.03
2	100.00	1 200.00	1 200.00	2 667.46
3	100.00	1 200.00	3 600.00	4 213.00
4	100.00	1 200.00	4 800.00	5 921.18
5	100.00	1 200.00	6 000.00	7 808.24
6	100.00	1 200.00	7 200.00	9 892.89
7	100.00	1 200.00	8 400.00	12 195.83
8	100.00	1 200.00	9 600.00	14 739.93
9	100.00	1 200.00	10 800.00	17 550.42
10	100.00	1 200.00	12 000.00	20 655.20
20	100.00	1 200.00	24 000.00	76 569.69
30	100.00	1 200.00	36 000.00	227 932.53

Ka metlha gopola go

KETLE!...

Bala go fitlha ka 10 akanya gape...dira dipatlisiso... dirisa madi ka botlhale!

Go na le di akhaonto di le dintsi tsa banka tsa go boloka le go tsadisa madi fa e le gore o nna kwa lefelong le go nang le dibanka. Mme gone go na le dikema di le dintsi tsa go boloka madi jaaka MEKGATLHO YA PITLHO le DISETOKOFELE tse di dirwang mo ditikologong. Nako le nako fa o boloka, o tshwanetse go dira leano la gore madi a gago a bolokesegile. Fa e le gore madi a gago a kwa bankeng mme o nna kgakala le banka, go ka bolokesega gore o a tlogele koo mme o bo o dirisa morokotso, gore o pagame.

Go dira bajete-o se ka wa lora fela, dira dithulaganyo tsa teng.

"Go na le dikgang tse di molemo tsa batho ba ba neng ba sena go le gontsi, ba ba goletseng mo khumanegong, mme ba na le dikgang tse di molemo tota tse ba ka di tlotlang. Seno se tla go gopotsa moono o o reng: o seka wa lora fela dira dithulaganyo tsa teng!"

Bajete ke tsela ya botshelo e e n nang e ipoeletsa le bokgoni jwa go kwala se re se amogelang le ditshenyegelo tsa rona fa fatshe le go rulaganya gore re tla dirisa jang madi a rona. Bajete e re thusa go bona ka leithlo la mogopolo gore re dirisa jang madi a rona ke sedirisiwa se se ka re thusng go fetola tsela e re dirisang madi a rona ka yone.

Re tshwanetse ra e dira ka metlha pele ga re amogela lotseno lwa rona le go akaretisa batho botlhe ba ba ka tlhokang madi mo go rona ka nako ya bajete. Ka metlha IKANYEGE e seng jalo ga o kitla o thusega. Ga go na ope yo o tlhokang go bona seo.

Go tlhaloganya mefuta e e farologaneng ya DITSHENYEGELO go ka re naya setshwantsho se se botoka sa gore madi a rona otlhe a ya kae le gore re ka fokotsa kae. Seno ke sedirisiwa sa botlhokwa go fetola tsela e re dirisang le go tlhaloganya madi a rona ka yone. Go ka re thusa go dira ditshwetso tse di botoka, ga re thusa fa re le mo dikolotong, kgotsa go dira gore madi a rona a re direle madi a a oketsegileng. MEFUTA YA DITSHENYEGELO yotlhe e thathamisitswe fa tlase. Re tlhoka go gopola gore seno ke mokgwa o o dirang o o re nayang maatla a go dira tshwetso.

Go botlhokwa go kwala lenaane la madi a re a amogelang le ditshenyegelo tsotlhe kgwedi le kgwedi. Fa o sena go kwala ditshwenyegelo tsotlhe tsa gago, dira tshwetso ya gore tshenyegelo nngwe le nngwe ke ya mofuta ofe, mme o bo o baya MOFUTA mo kholomong ya moja mo bajeteng e o tshwanentseng go e wetsa mo tsebeng e e latelang.

Go rulaganya madi a gago go simolola ka dikgato di le mmalwa tse dinnye

Dira tshwetso ya fa e le gore tshenyegelo ke ya mofuta o o fetang o le mongwe. Fa re bona dilo tsa go ijesa monate, re batla ditsela tsa go boloka madi le go laola bajete ya rona, ka sekai:

F

Tsepameng

Tshenyegelo e o e rulagantseng mme o itse ka yone pele ga nako. Madi a tsone a kgwedi le kgwedi ga a fetoge, ka lobaka lwa nako.

R

Di nna di fetoga

Ditshenyegelo tse di tshwanetseng go duelwa kgwedi le kgwedi mme di fetoga kgwedi le kgwedi.

U

Ga di a rulaganngwa / ga di a lebelelwa

Ditshenyegelo tse di sa rulaganyediwang, tse o neng o sa lebelela go di duelela.

L

Ijesa Monate

Ditshenyegelo tsa dilo tse dingwe tse di kwa thoko tse o ka di batlang mme o sa ditlhoke.

	MOFUTA	AKANYA KA SENO?
Dijo	R L	A go na le dilo tsa go ijesa monate ka sekai. dibisikiti kgotsa dinotsididi mo kgetsing ya gago ya dijo?
Diaparo	R L	A o a di tlhoka, kgotsa o ka kgona go di reka kwa shopong ya ditlhwatlhwa tlase?
Boitlosobudutu	L	Ka dinako dingwe re tlhoka go e itumedisa mme e seng ka dinako tsotlhe.
Go duela lounu	U L F	Kwa tshimologong o ne o tlhoka go tsaya lounu ka mabaka afe, le fa gone e duelwa jaaka Tshenyegelo e e Tsepameng?
Selula Founu	R F L	A gongwe o ka romela SMS?
Ditshenyegelo tsa Kalafi	R	Madi a Thuso ya Kalafi ga se ga ntsi a duelela dilo tsotlhe.
Rente / Bonto	F	Rente / Bonto
Motlakase le Metsi	R L	A go gongwe o ka fetolela go o o dueletsweng ruri o bo o baya selekanyo sa madi a a ikemiseditseng go a dirisa kgwedi le kgwedi? Seno se tla go gopotsa go tima dipone le geysers.
Dipalangwa	R L	A gongwe o ka tsamaya ka dinao?

BAJETE YA KGWEDI LE KGWEDI

LOTSENO LA KGWEDI LE KGWEDI	A	B	C
Tlhaloso	Madi a a tswang	Madi a a tsenang	Mofuta
Salari			
Salari ya molekane			
Rente ya ntlo			
Lotseno go tswa mo tsadisong			
Phenshene			
Tse dingwe			
DITSHENYEGELO TSA KGWEDI LE KGWEDI			
Rente			
Motlakase / gase le metsi			
Dipholisi tsa inshoreense			
Dijo			
Diaparo			
Sepalangwa			
Thuto / madi a sekolo			
Boitlosobodutu			
Founu ya mogala / founu ya selula			
Ba phuthi ba dikoloto (garnishees)			
Lounu ya banka			
Lounu ya matshonisa			
Ditumalano tsa go reka ka mokgwa wa dikadimo			
Diakhaonto tsa diaparo			
Karata ya sekoloto			
Ditshenyegelo tsa go renta			
Madi a thuso ya kalafi / ditshenyegelo tsa kalafi			
PALOGOTLHE			
PHAROLOGANO YA LOTSENO LE DITSHENYEGELO			
Kholomo A – Kholomo B			

Re tlhoka go tlhaloganya ke mofuta ofe wa tshenyegelo mme re bo re fetola ditshenyegelo tse dintsi ka fa go kgonegang ka gone go nna DITSHENYEGELO TSE DI TSEPAMENG – ditshenyegelo tse di sa fetogeng. Fa ditshenyegelo di nna tse di TSEPAMENG, go nna motlhofo thata gore re simolole go laola ditshenyegelo tsa rona go na le go di letla di re laola.

Ka sekai: Fa o tlhoka go dirisa fela R100 go e dirisetsa founu ya gago ya selula, itsholofetse, gore o tla dirisa one madi ao fela. Kgweedi ya ntlha go ka nna ga se ka ga tsamaya sentle mme o ka felelwa ke airtime ka beke ya bobedi. Mme fa nako e ntse e ya o tla itse go e dirisa gore e fetse kgwedi, jaaka go reka ya R25 ka beke. Akanya ka se o ka se ka tswang o se boloka.

DIKAKANTSHO TSA GO BAJETA tse o ka akanyang ka tsone fa o dira bajete ya gago kgwedi le kgwedi:

- Lotseno la me la gajana le ditshenyegelo ke eng? Bajete eno e tla go bontsha gore a ditshenyegelo tsa gago di feta lotseno la gago.
- Nka fetola eng?
- Fa e le gore ditshenyegelo tsa rona di feta lotseno, re tlhoka go dira tshwetso gore re ka kgona go dira diphetogo kae le go fokotsa ditshenyegelo tsa rona. Fa re kgona go tshela ka lotseno la rona seo se ka re bontsha gore re ka tlhoka go leba seo e le tshono ya go boloka ka botlhale kgotsa go sa reke ka sekoloto sengwe sa botlhokwa.
- Rulaganya nako e e tlhomameng beke le beke kgotsa mo kgwedding go kwala bajete ya gago. Dira gore seno e nne tiragalo ya lelapa e mo go yone botlhe ba tlotlang ka ditlhoko tsa bone le gore botshelo bo ntse bo ya yang ka kakaretso.
- Tlhomamisa gore lelapa lotlhe le tsaya karolo. Go thusa bana ba gago, fa e le gore o na le bone, go tlhaloganya kgopolo ya go rulaganya madi ka botlhale go tla ba naya kitso ya isagwe ya bone. Ga o tlhoke go ba bolelela dintlha tsotlhe mme letla gore ba ithute.
- Gopola go nna o na le dikhopi tsa ditokomane tsotlhe. Go boloka dikhopi dipampiri tsotlhe tse di amanang le dikgang tsa gago tsa madi go botlhokwa thata gore o se ka wa gakagamadiwa ke sepe. Go nna o laola palo ya dituelo le gore dituelo di fela leng go botlhokwa, ka go nne ka dinako dingwe dishopo di nna di goga madi. Gape go go thusa go gopola botlhokwa jwa dipholisi le ditshwanelo le ditlamego. Thulaganyo ya go baya e e phepha, e e nang le matshwao a a arogantseng dilo sentle kgotsa faele, e dira gore ditokomane di kgone go fitlhelwa bonolo. Go na le lenaane la dilo tse o tshwanetseng go di boloka mo tsebeng e e lateleang.

- Batla thini ya go boloka mme o tsenye madi a a buileng a dikhoene mo go yone.
- Rulaganya maeto a gago a go ya go reka. O se ka wa ya fela dishopong. Nna le enaane la go reka mme seno se tshwanetse go go thibela go reka dilwana tse o sa di tlhokeng.
- Bua le ba o ba kolotang ka boikanyegi fa o sa kgone go duela. Ba ka nna ba go reetsa fa o na le thulaganyo ya go dirisa madi.
- Tila mofuta ope wa karata ya sekoloto ntle le fela fa o e tlhokela sengwe se se rileng, jaaka di-toll.
- Fa go tla mo karateng ya sekoloto, ka metlha duela madi a a tlhokegang a kgwedi le kgwedi, fa o sa e dirise o ka mpa wa e tswala.
- Ditlhoko ke dilo tse re ka sekang re kgona go tshela kwa ntle ga tsone. Di botlhokwa mo botshelong jwa rona jwa letsatsi le letsatsi Dilo Tse re di Batlang ke dilo tse re ka ratang go nna le tsone mme re kgona go tshela kwa ntle ga tsone. Ga re di tlhoke gore re tsele letsatsi le letsatsi.

Mokgwa wa go tsenya mo faeleng

Gopola go nna o na le dikhophi tsa ditokomane tsa gago tsotlhe tse di botlhokwa. Fa re sa beye dikhophi tsa ditokomane tseno, go nna thata le go feta go go baya ditshenyegelo tsa rona leitlho kgotsa go supa ditshwanelo tsa rona fa re tlhoka go dira jalo.

Tseno ke ditokomane tse o ka akanyetsang go di tsenya mo faeleng:

- Diresiti.
- Lenaane la batho botlhe ba re ba kolotang madi.
- Diseteitmenete tsa banka, disilipi tsa go tsenya madi, disilipi tsa karata ya sekoloto.
- Dipholisi tsa inshoreense le dipuisano tsotlhe tse di amogetsweng tse di nang le tshdimosetso e e tlhabolotsweng, go akretsa le dipholisi tse nako e telele le e e khutswane.
- Konteraka ya go thapiwa, silipi sa mogolo, nomoro ya UIF.
- Nomoro ya PAYE, dikhophi tsa dipelo tsa lekgetho, ditokomane totlhe tse di batlegang go bona dipelo tsa lekgetho.
- Ditlhomamisetso (Guarantees). Fa e le gore selwana se a senyega o ka kgona go bona se sengwe fa o na le silipi.
- Lenaane la dinomoro tsotlhe tse di botlhokwa ka sekai. di-ID tsa balelala, dipasepoto, diakhanoto tsa ditheko tsa mokgwa wa dikadimo, diakhaonto tsa banka.
- Dibajete.
- Lokwalo la bopaki la gore ntlo ke ya gago, diakhanto tsa dilekanyo le makgetho, dipone le metsi, founu ya mogala.
- Bosupi ba dipeeletso.
- Dikonteraka dipe tsa di-lounu kgotsa go reka ka mokgwa wa dikadimo. Tlhomamisa letlha la dituelo tsa bofelo mme o kwale letlha leo mo khalendareng ya gago ya ngwaga. Mme o ka leka go bona gore a ba sa ntse ba goga madi mo akhaontong ya gago.
- Di-will.

Ga go tlhokege gore e bo e le faele; o ka dirisa lebokoso, mme o le beye mo lefelong le le sireletsegileng mo o ka kgonang go e bona motlhofo.

Dilo tse o tlhokang go di gopolo go Dirisa Madi ka Botlhale

Eno ke tsela e o tshwanetseng go tshela ka yone, e seng selo se o se dirang gangwe fela. O tshwanetse go nna o gopotse seno tsatsi le letsatsi.

- O se ka wa dirisa madi a a fetang a o nang le one.
- Dira bajete ka metlha.
- Tila go dira ditshwetso tse di tla go tsenyang mo dikolotong.
- Nna boikgapo ka go dirisa madi a gago le go tsenya ditokomane tsa gago mo faeleng.
- Tlhaloganya ditirelo tsotlhe tse di farologaneng tse o di newang ke banka le bagakolodi ba tsa madi.
- Tsadisamadi kgotsa boloka madi mangwe a gago fa e le gore o na le madi mangwe a a setseng kwa bofelong jwa kgwedi.
- Ka metlha direla wena le lelapa la gago sengwe se se lo itumedisang. Go a lo tshwanela.

Dilo tsa botlhokwa thata tse o tlhokang go di gopola ke:

1.

IKETLE, AKANYA o bo o DIRA TSHWETSO

IKETLE!

Dirisa madi ka botlhale!

2.

TSELA E LE NNGWE FELA YAGO ATLEGA MOGOTSA MADI

Ke go dirisa madi a mannye go na le a o a amogelang Le go Boloka madi ka metlha.

Kwa o ka bonang tshedimosetso e e oketsegileng gone

Go na le mafelo a mantsi a o ka bonang tshedimosetso le kaedi ya gore o ka rulaganya madi a gago jang sentle. O ka a batla mo inthaneteng. O ka nna wa tlhoka go kopa mongwe go go thusa ka seno fa e le gore ga o a gololesega go dira seno, mme ba ka go batlela dikarabo. Ka tsela eo le bone ba tla bo ba ithuta.

Ka tsela eo le bone ba tla bo ba ithuta. Tseno ke dilo dingwe tse di ka go thusang:

Maya on Money

www.mayaonmoney.co.za

O tsaya dilo bonolo, gape o a tsadisa madi fa e le gore ke se o se kgatlhegelang. O ka mo kopa gore a go romelele dilo tse disha tse di diregang beke le beke mo founung ya gago. O na le ditlhogo tse di buang ka mo e ka nnang dilo tsotlhe tse o di kgatlhegelang. Go na le ditlhogo, dibidio, metlotlo le dibopotso le dikarabo.

Assupol Life e na le motseletsele o mosha wa terama mo radiiong, o boikaelelo jwa one e leng go thusa go oketsa kitso ya batho ka tsa madi mo Ma-Aforika Borwa ka go leba matlhakore a a farologaneng a go fenya dikgoreletsu tse dintsi tsa go nna le tiriso e e siameng ya madi. Itseele motseletsele oo go tswa mo webosaeteng ya www.assupol.co.za/financialliteracydramaseries kgotsa o reetse mo www.assupol.co.za/consumer-education/thick-and-thin/

Pontsho ya Metshameko ya **Sanlam Moola-Money Family Game Show** e thusa malapa go itshepa mo go tsa madi ka go nna le kitso ya madi ka ga mekgwa ya go dirisa madi. www.moolamoney.co.za/episodes-season-1/

Go bona tshedimosetso e e oketsegileng ya gore o ka rulaganya jang dikgang tsa madi ikgolaganye le **Mokgatlho wa Inshoreense wa Aforika Borwa** mo 011 726 5381 kgotsa ya kwa www.saia.co.za

Notes

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Mathata a Tsa Madi a a Tlhofofaditswe

GO RUTA MOTHO KA DITŠHELETE

GOLD FIELDS

we are one
Sibanye
Stillwater